

## Kreti och pleti

För en dryg vecka sedan fungerade jag som kustos på en doktorsdisputation. Enligt ordboken betyder kustos det samma som ordningsman eller tuktomästare. Och mycket riktigt skall en akademisk kustos se till att duellanterna följer spelets regler och att eventuella praktiska problem löses snabbt och osynligt. Det är till exempel förbjudet att dua varandra, vilket kan vara nog så svårt för rikssvenska opponenter.

Värvet är också på andra sätt meningsfullt. Det är intressant att på nära håll iaktta hur allting avlöper och hur väl de olika aktörerna – kustos själv inbegripen – klarar av sina mer eller mindre obligatoriska roller. Man får bevittna hur disputanden lyser med sin lärdom och därmed kammar hem både en hög grad och några prestationspoäng till institutionen. Och hur opponenter med några välvalda ord kan sätta en central tes i hela avhandlingen i gungning.

Som kustos inregistrerar man hur åhörarna lever med och hur ett välvalt ord eller uttryck kan ha en stimulerande effekt på hela tillställningen. Denna gång berikades den församlade offentligheten av opponenter, professor Eeva-Maija Viljos nyanserade svenska, som innehöll många fina idiom.

Ett av dessa var professor Viljos påminnelse om att lantdagsmännen i början av 1900-talet visste mycket om byggnadsteknik och därför inte debatterade behovet av ett nytt parlamentshus som ”kreti och pleti”, det vill säga som vem som helst. Uttrycket fick mig att reflektera över hur blandat sällskap som satt i publiken och hur många som egentligen förstod dess innebörd. Vet kreti och pleti vad kreti och pleti betyder?

Och när den frågan hade infunnit sig kom jag osökt att tänka på min gamla skolas utmärkt trevliga 140-årsfest några dagar tidigare. Nuförtiden är Svenska Normallyceet i tämligen hög grad en stadsdelsskola. Så var det inte fram till 1970-talet, eftersom Norsen var en statsskola med rimligt låg terminsavgift och många frielevsplatser. Forna norsar (inskrivna före 1974) hade därför en betydligt brokigare social bakgrund än elever från de privata läroverken i huvudstaden.

För- och nackdelarna av att växa upp och utbildas i blandat sällskap är många. Det kan hända att lika barn leker bäst. Men tänk om man som fullvuxen har nytta och nöje av att kunna umgås otvunget med människor med en annan bakgrund än en själv? Då kan det hända att sociala insikter och lärdomar från skoltiden kan vara nog så mycket värda.

Här kan man hänvisa till de kända icke-norsarna Göran Schildt (1917–) och Erik Allardt (1925–), som i sina memoarer betonar att de egentligen borde ha gått i Norsen, eftersom den hade passat deras rörliga intellekt bättre än bergsrådsskolan Lärkan, eller rättare sagt Nya svenska läroverket.

Kanske man ändå inte skall överdriva skolans formgivande betydelse. Schildt och Allardt kan knappast beskyllas för att ha blivit socialt hämmade. Bådas liv utvecklades till fyrverkerier i social kreativitet, i förmågan att kommunicera meningsfullt och nydanande med omvärlden. Tänkte jag då jag blickade vaksamt över publiken i disputationssalen ...

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 15.12.2004